

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

5.1.2e

Dir. Macro-Eco. Vraagst. en
Arbeidsmarkt
Team AEB

Ontworpen door

5.1.2e

5.1.2e @minvws.nl

nota

(ter informatie)

Economische maatregelen omtrent het coronavirus
in Europa

Datum

26 maart 2020

Kenmerk

Zaaknummer

Paraaf directeur

1 Aanleiding

2 voor deze nota

- Het coronavirus heeft forse gevolgen voor de economie. Afgelopen week hebben we u geïnformeerd over de mogelijke gevolgen voor de Nederlandse economie aan de hand van de CPB-scenario's. In deze nota vatten we dit kort samen en gaan we in op de maatregelen die in Europees verband worden getroffen.

3 Samenvatting en conclusies

- Naast de noodmaatregelen die dit kabinet genomen heeft, worden ook in Europees verband maatregelen getroffen. De ECB heeft het Pandemic Emergency Purchase Programma (PEPP) aangekondigd. Dit opkoopprogramma heeft een omvang van 750 miljard euro. Daarnaast heeft de Europese Commissie het Corona Response Investment Initiative (CRII) gelanceerd. Hiermee wordt 37 miljard euro gemobiliseerd. Verder wordt er onderhandeld over het al dan niet inzetten van Eurobonds en het Europese Stabilisatiemechanisme (ESM).

4 Belangrijkste punten van informatie

Het kabinet heeft een noodpakket getroffen voor de economie

- De huidige recessie is, anders dan eerdere recessies, een 'kunstmatige recessie'. De recessie overkomt Nederland niet; de overheid heeft besloten een deel van de economie uit te zetten.
- De noodmaatregelen van het kabinet zijn er daarom op gericht de economie gezond te houden gedurende de duur van de maatregelen en te voorkomen dat de economie in een negatieve spiraal terechtkomt. De maatregelen zorgen ervoor dat bedrijven voldoende geld hebben, zodat de gezonde bedrijven als de coronacrisis voorbij is nog steeds bestaan. Hiertoe dienen onder meer de

GO- en de BMKB-regelingen. Deze regelingen zorgen ervoor dat bedrijven voldoende liquide middelen hebben en dus financieel gezond blijven.

- Daarnaast moeten de maatregelen ertoe leiden dat bedrijven hun personeel door kunnen betalen, zodat banen behouden blijven en het inkomen van Nederlanders op peil blijft, zodat zij tijdens en na de coronacrisis weer kunnen consumeren. Hiertoe dient onder meer de tijdelijke regeling tegemoetkoming loonkosten.
- Deze week heeft het CPB vier scenario's gepubliceerd voor de Nederlandse economie. Hier bent u donderdag over geïnformeerd. De scenario's verschillen met name in de duur van de coronacrisis. De steunmaatregelen van het kabinet zijn hierin meegenomen. In alle scenario's is er sprake van een economische recessie in 2020 (dat wil zeggen: ten minste twee opeenvolgende kwartalen waarin het bbp krimpt), oplopende werkloosheid en verslechterende overheidsfinanciën. In de twee meest gunstige scenario's gaat het CPB er van uit dat de steunmaatregelen effect hebben en zien we dat de economie snel herstelt na de coronacrisis. In de twee minst gunstige scenario's hebben de maatregelen minder effect en krimpt de economie ook nadat de coronacrisis voorbij is.

SG
Dir. Macro-Eco. Vraagst. en
Arbeidsmarkt
Team AEB

Kenmerk

In Europees verband worden ook maatregelen getroffen

De Europese Centrale Bank (ECB)

- De ECB heeft op 18 maart het Pandemic Emergency Purchase Programma (PEPP) aangekondigd. Dit opkoopprogramma heeft een omvang van 750 miljard euro en een uitbreiding op het al lopende opkoopprogramma voor obligaties.
- Er zijn een aantal verschillen tussen het PEPP en voorgaande opkoopprogramma's:
 - Niet elke maand wordt dezelfde hoeveelheid obligaties opgekocht. De reden hiervoor is dat niemand weet hoe de coronacrisis zich verder zal ontwikkelen.
 - Er wordt kortlopende schuld van niet-financiële bedrijven opgekocht. Dit is een belangrijk onderdeel van het programma, omdat deze markt veel liquiditeit verloren is. Het functioneren van deze markt is cruciaal omdat bedrijven die markt nodig hebben om verzekerd te zijn van voldoende financiering voor het betalen van hun dagelijkse rekeningen.
 - Grieks papier zal ook weer worden opgekocht. De kwaliteitseisen aan leningen van dat land zijn opgeschort.

De Europese Commissie (EC)

- De Europese Commissie heeft op 13 maart een pakket Europese maatregelen aangekondigd dat zich met name richt op de sociaaleconomische gevolgen van het coronavirus. Het macro-economische gedeelte van het pakket heeft onder meer betrekking op het Corona Response Investment Initiative (CRII), dat wordt gefinancierd uit de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESI-fondsen).
- De Commissie mobiliseert hiermee een bedrag van 37 miljard euro (met een optie op nog eens 28 miljard euro) voor gerichte ondersteuning van de zorgsector, MKB, arbeidsmarkt en andere kwetsbare sectoren. Het geld is ongebruikt geld uit het EU-budget. Normaliter gaat niet gebruikt geld terug naar de lidstaten. Hoe het geld verdeeld gaat worden is nog niet bekend, maar

dit zal gebeuren naar mate waarin gebieden getroffen zijn door het coronavirus.

SG
Dir. Macro-Eco. Vraagst. en
Arbeidsmarkt
Team AEB

Het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)

- De Ecofin-ministers hebben overleg gehad over het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM), een fonds waar vanuit 410 miljard euro beschikbaar is. Dit mechanisme is opgericht in 2012 om onder andere Griekenland door de crisis te helpen.
- Het ESM is een permanent financieel noodfonds dat leningen verstrekt aan lidstaten van de Eurozone die in financiële problemen verkeren. Het is de opvolger van het tijdelijk noodfonds, de European Financial Stability Facility (EFSF), dat was opgericht om de acute problemen in de eurozone in 2010 te bestrijden.
- Nederland stelt zich terughoudend op met betrekking tot inzet van dit middel, omdat het wordt gezien als laatste redmiddel als een land in heel grote financiële problemen verkeert. Dit is nu (nog) niet aan de orde.

Kenmerk

Eurobonds

- Het uitgeven van zogenoemde Eurobonds levert geld op wat uitgegeven kan worden om de humanitaire en economische klappen van de coronacrisis in de eurozone op te vangen.
- Een belangrijk punt van kritiek op Eurobonds is dat een disciplinerende prikkel voor degelijk begrotingsbeleid weg zou vallen. Zwakkere landen kunnen immers meeliften op de kredietwaardigheid van financieel sterkere landen. Voorstanders zeggen dat zich op dit moment een symmetrische externe schok voordoet, die alle Europese landen hard raakt en waaraan niemand schuldig is.
- Nederland heeft zich meermaals uitgesproken tegen het idee van Eurobonds, onder andere omdat het aangekondigde opkoopprogramma van 750 miljard euro al zo massief is.
- Echter groeit de druk op Nederland om in te stemmen met de Eurobonds. Negen EU-lidstaten zijn voor, namelijk Frankrijk, Spanje, Italië, Portugal, Ierland, Luxemburg, Slovenië, België en Griekenland. Duitsland is, net als Nederland, al jaren tegenstander van Eurobonds, maar neemt het idee nu in overweging.

Het Stabiliteits- en Groeipact (SGP)

- Het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) is tijdelijk buiten werking gesteld door de EU-ministers van financiën, waardoor overheidsuitgaven flink opgevoerd kunnen worden.
- De belangrijkste regels van het SGP zijn dat het begrotingstekort maximaal 3% van het bbp mag bedragen en de overheidsschuld maximaal 60% van het bbp. Het is voor het eerst ooit dat de begrotingsregels tijdelijk buitenspel worden gezet. Het is nog onduidelijk hoe lang de begrotingsdiscipline wordt losgelaten, omdat dit ook afhangt van de duur van de crisis. De bedoeling is om zo snel mogelijk weer terug te keren naar de regels in het SGP.
- Kijkend naar de vier coronascenario's die door het CPB gepubliceerd zijn op 26 maart, zien we dat de twee hierboven beschreven regels overtreden zouden worden in zowel scenario 3 als 4.
- Wanneer Nederland in de door het CPB beschreven scenario 3 of 4 zou komen, zou er normaliter een boete opgelegd worden ter grootte van 0,2% van het

bbp van het voorgaande jaar (oplopend tot 0,5% van het bbp wanneer er voor langere tijd niet voldaan wordt aan de eisen). Nu zijn mogelijke boetes dus niet aan de orde.

SG
Dir. Macro-Eco. Vraagst. en
Arbeidsmarkt
Team AEB

Kenmerk